

ПОРАДИ БАТЬКАМ

МОВЛЕННЄВИЙ КОДЕКС

- Розмовляйте з малюком кожної вільної хвилини.
 - Пам'ятайте, що основними й провідними співрозмовниками для дитини в сім'ї є мати, батько, дідусь чи бабуся.
 - Не забувайте, що ваше мовлення – взірець для наслідування.
 - Не забувайте доручати старшим дітям якомога більше у вільний час розмовляти з меншою дитиною.
 - Спонукайте дитину до звуконаслідування, правильного промовляння слів.
 - Ні в якому разі не повторюйте неправильне мовлення дитини.
 - Якомога більше залучайте дітей до ігор, розповідайте казки, розучуйте пісні, скоромовки, вірші.
 - Привчайте дітей до вживання слів відповідно до літературної норми.
 - Заохочуйте словесну творчість дітей. Ведіть словничок, записуйте перші мовленнєві творчості вашої дитини.
 - Спонукайте їх до складання віршів, лічилок будьте їм помічниками.
 - Уважно ставтеся до запитань вашої дитини.
 - Ваша відповідь має бути чіткою, доступною, зрозумілою малюкові.
 - Спонукайте дітей до запитань, виховуйте «чомусиків».
 - Систематично проводьте ігри в слова.
 - Не забувайте доречно вживати прислів'я, загадувати загадки.
 - Кожне незрозуміле дитині слово обов'язково поясніть, у присутності дитини вдайтесь до словника.
- Обговорюйте прочитане. Наштовхуйте дітей на роздуми про характери персонажів, про відчуття, які вони переживали у ту або іншу мить, про причини їх поведінки.

Батькам про сучасні підходи до розвитку мовлення дітей

- Майстерність батьків саме у тому й полягає, щоб побачити настрій, бажання, стан дитини.
- За неуспішної чи недостатньо успішної діяльності показати малюкові, в чому полягає проблема, як можна подолати труднощі.
- Елементи новизни варто поєднати з набутим досвідом, знайомою інформацією.
- Важливим є етап дитячих самостійних чи спільних з дорослим пошуків та знахідок.
- Не варто активно закликати дітей до спільної роботи, гри, а тим паче відвертати їхню увагу від вільної, самостійно обраної діяльності, краще – зацікавити їх.
- Батьки мають задовольнити бажання дитини взяти участь у спільній діяльності, паралельно реалізуючи мовленнєві, пізнавальні, розвивальні педагогічні завдання.
- Цікавим та корисним для дошкільнят є уособлення слова, поняття у руховому, слуховому, художньому, музичному образах.

Книги слід читати так само неквапливо і дбайливо, як їх писали.

Генрі Дейвід Торо

- Діти не тільки дослухаються до вихователів, а й до батьків, вони висловлюють свою думку, прагнуть довести, переконливо аргументувати, не боячись ані власної помилки, ані критики дорослого.
- Майстерність дорослого у тому й полягає, щоб, спираючись на знання індивідуального розвитку дитини, окремими кроками, репліками наближати її до успішного результату.
- Остерігайтеся акцентувати увагу на недоліках мовлення дитини, щоб це не стало приводом для критики, глузування з боку інших дітей.
- Важливо, щоб батьки брали на себе роль не контролера, а носія інформації.
- Дітям імпонує позиція дослідників, відкривачів.

МОВЛЕННЄВА ПАМ'ЯТКА-ПОРАДНИЦЯ

- Хороше мовлення дитини – успішне навчання у школі, широкі можливості у подальшому виборі професії, вміння спілкуватися з людьми.
- Найнаполегливіша робота вихователя не дасть цілковито сподіваного результату без систематичних занять батьків з дитиною вдома.
- Щоб у навчанні та вихованні дитини досягти потрібних результатів, мовлення самих дорослих має стати прикладом для наслідування (наслідування – психологічна особливість дітей).
- Якщо дитина повсякчас буде чути чітке, правильне мовлення, то завдяки наслідуванню воно стане для неї звичкою і унеможливить мовленнєві вади.
- Ви ще самі не вмієте правильно розмовляти українською? Вчіться разом з дитиною! Не змушуйте її повторювати ваші слабкості та лінькуватість у самовдосконаленні й унаслідок цього – небажані проблеми у мовленні.
- У дитини, як і у дорослих, не завжди все добре виходить. Тож часом ви нарікаєте на відмову її від подальших занять. Не опускайте руки! Не виказуйте негативних емоцій: роздратування, глузування. Та найгіршими вашими словами в цій ситуації буде: «Нічого, прийде час – сам навчиться!»
- Нехай ваші заняття з дитиною перейдуть у мовленнєві ігри та забави. Гра містить у собі частку емоційного піднесення, яке зростає завдяки наявності в ній елементів несподіванки та змагання. Емоційне насичення надає іграм привабливості.
- Вибирайте час, коли дитина перебуває у хорошому настрої.
- Добираючи ігри, зважайте на темперамент дитини.
- Не фіксуйте увагу малюка на тому, що не виходить. Підбадьорте і, щоб «розрядити ситуацію», ненав'язливо поверніть до більш простого, вже відпрацьованого матеріалу, ніби нагадавши, що колись у неї це також не виходило.
- Коротенький віршик, промовлений веселим, загадковим тоном, допоможе заохотити дитину до гри-заняття. • Заняття проводьте двічі-тричі на тиждень, а якщо дитина ще погано розмовляє, то й частіше.

Розмова з батьками

Любі тата і мами, пригадайте слова, які ви вимовляєте частіше, коли син або донька повертаються з дитячого садка. Ми спробуємо відгадати: «Що ти сьогодні їв?»

А ви спробуйте інакше. Зустрівши малюка і прямуючи додому, запитайте його: «Що сьогодні в садочку було цікавого? Що тобі сподобалося, а що засмутило, здивувало, спантеличило, розсмішило або вразило?» І тоді побачите, який неосяжний, внутрішній світ, незвіданий пласт життя власної дитини ви виявите. Як тремтливо і довірливо розкривається перед вами її серце. Це того варте, повірте.

Ваші діти завжди намагатимуться принести вам радість, якщо вони будуть впевнені: їхні справи хвилюють вас та змушують тривожитися і переживати.

Завжди знайдіть привід похвалити дитину. Давайте змогу відчувати задоволення від навчання, захоплення від відчуття успіху, навіть найменшого, а значить, інтерес до знань і бажання вчитися.

Отже, допомога дошкільнику складається з кількох речей:

- Безпосередньої присутності поруч із ними батьків;
- Зацікавленості дорослих у навчальній праці дитини;
- Постійного контролю за діяльністю дитини.

Як ми звертаємося до дітей?

Психологи зробили висновок, що є слова й вислови, які начебто й необразливі, однак за частих повторень здатні дратувати не менше, ніж явний чи брутальний лемент, навіть якщо, звісно, соромляться говорити, хоча ті здатні згладжувати образи й промахи, поліпшувати настрої.

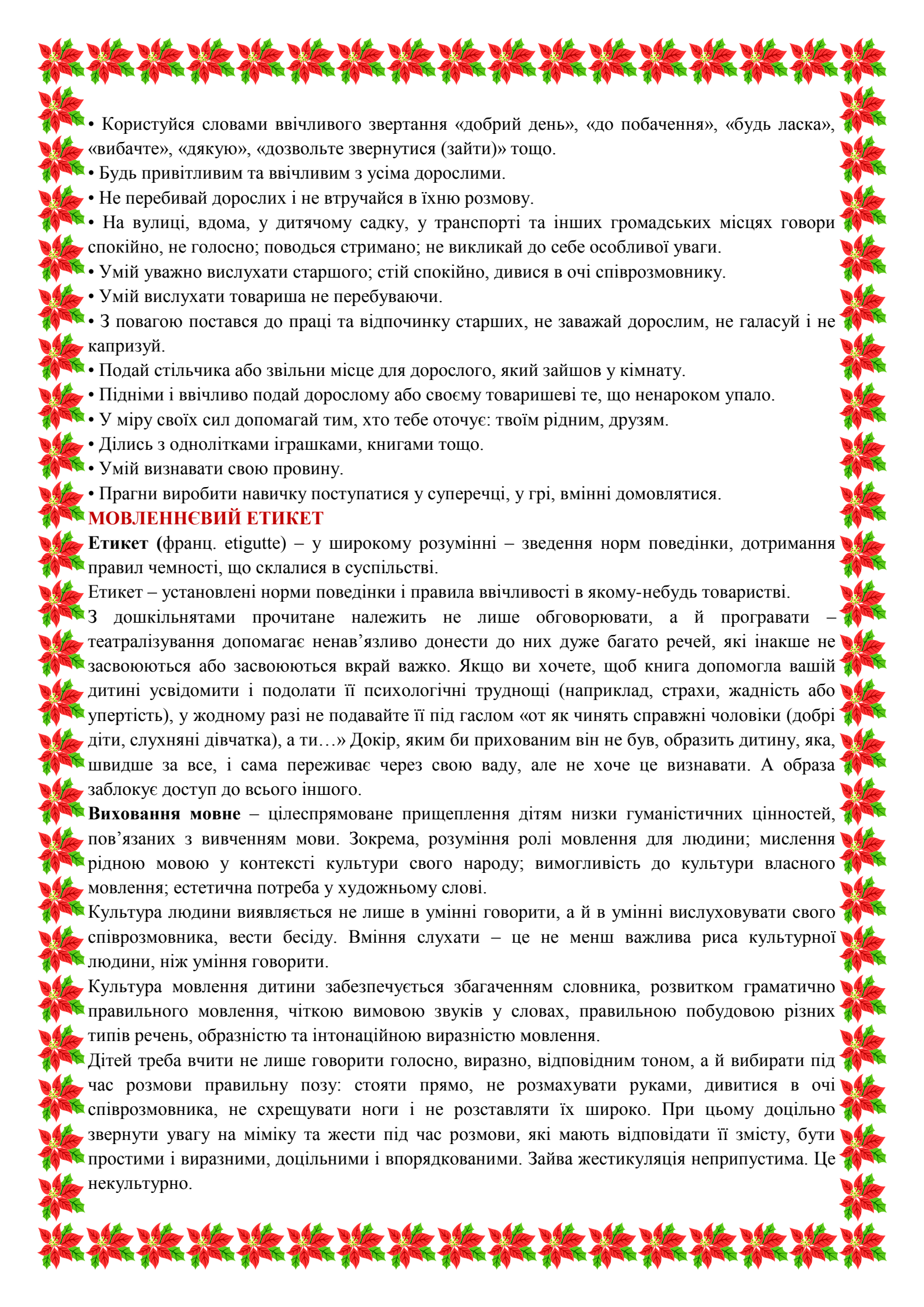
Заборонені звертання до дитини:

- Скільки разів тобі повторювати...
- Я сказала – зроби...
- Ти що, не розумієш?
- У всіх діти як діти, а ти...
- За що мені така кара...
- Не лїзь, якщо не можеш зробити...
- І у кого ти такий вдався...
- Невже тобі важко запам'ятати, що...
- У моєї подружки дитина – просто ангел, а ти у мене...

Потрібні звертання до дитини:

- Вирішимо все разом...
- Якщо ти вважаєш...
- Мій любий...
- Це ти добре придумав(ла)...
- Таке тільки ти міг придумати...
- Я не сумніваюся, що ти в мене найрозумніший(а)...
- Я так вдячна долі, що ти в мене є...
- Впевнена, що ти зможеш...
- Я завжди знала, що моя дитина найкраща...

Навчіть своїх дітей спілкуватися

-
- Користуйся словами ввічливого звертання «добрий день», «до побачення», «будь ласка», «вибачте», «дякую», «дозвольте звернутися (зайти)» тощо.
 - Будь привітливим та ввічливим з усіма дорослими.
 - Не перебивай дорослих і не втручайся в їхню розмову.
 - На вулиці, вдома, у дитячому садку, у транспорті та інших громадських місцях говори спокійно, не голосно; поведься стримано; не викликай до себе особливої уваги.
 - Умій уважно вислухати старшого; стій спокійно, дивися в очі співрозмовнику.
 - Умій вислухати товариша не перебуваючи.
 - З повагою постався до праці та відпочинку старших, не заважай дорослим, не галасуй і не капризуй.
 - Подай стільчика або звільни місце для дорослого, який зайшов у кімнату.
 - Підніми і ввічливо подай дорослому або своєму товаришеві те, що ненароком упало.
 - У міру своїх сил допомагай тим, хто тебе оточує: твоїм рідним, друзям.
 - Ділись з однолітками іграшками, книгами тощо.
 - Умій визнавати свою провину.
 - Прагни виробити навичку поступатися у суперечці, у грі, вмінні домовлятися.

МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ

Етикет (франц. *etiquette*) – у широкому розумінні – зведення норм поведінки, дотримання правил чемності, що склалися в суспільстві.

Етикет – установлені норми поведінки і правила ввічливості в якому-небудь товаристві.

З дошкільнятами прочитане належить не лише обговорювати, а й програвати – театралізування допомагає ненав'язливо донести до них дуже багато речей, які інакше не засвоюються або засвоюються вкрай важко. Якщо ви хочете, щоб книга допомогла вашій дитині усвідомити і подолати її психологічні труднощі (наприклад, страхи, жадність або упертість), у жодному разі не подавайте її під гаслом «от як чинять справжні чоловіки (добрі діти, слухняні дівчатка), а ти...» Докір, яким би прихованим він не був, образить дитину, яка, швидше за все, і сама переживає через свою ваду, але не хоче це визнавати. А образа заблокує доступ до всього іншого.

Виховання мовне – цілеспрямоване прищеплення дітям низки гуманістичних цінностей, пов'язаних з вивченням мови. Зокрема, розуміння ролі мовлення для людини; мислення рідною мовою у контексті культури свого народу; вимогливість до культури власного мовлення; естетична потреба у художньому слові.

Культура людини виявляється не лише в умінні говорити, а й в умінні вислуховувати свого співрозмовника, вести бесіду. Вміння слухати – це не менш важлива риса культурної людини, ніж уміння говорити.

Культура мовлення дитини забезпечується збагаченням словника, розвитком граматично правильного мовлення, чіткою вимовою звуків у словах, правильною побудовою різних типів речень, образністю та інтонаційною виразністю мовлення.

Дітей треба вчити не лише говорити голосно, виразно, відповідним тоном, а й вибирати під час розмови правильну позу: стояти прямо, не розмахувати руками, дивитися в очі співрозмовника, не схрещувати ноги і не розставляти їх широко. При цьому доцільно звернути увагу на міміку та жести під час розмови, які мають відповідати її змісту, бути простими і виразними, доцільними і впорядкованими. Зайва жестикуляція неприпустима. Це некультурно.

Вивчіть з дітьми кілька правил культурного мовленнєвого спілкування

- Якщо до тебе звернулися із запитанням, відповідай ввічливо, повним реченням. Чітко вимовляй слова і звуки, говори досить голосно, щоб усім було зрозуміло і чути.
 - Уважно вислухай вказівки старших.
 - Вітайся при зустрічі з друзями і знайомими. Слова вітання чи прощання промовляй доброзичливо і досить чітко, щоб тебе чули, дивлячись при цьому в очі співрозмовнику.
 - Дорослих називай на «Ви».
 - Не забувай вибачитися за будь-яку недоречність, допущену у поведінці.
 - Дякуй за надану допомогу, увагу, турботу.
 - Якщо звертаєшся із запитанням, проханням, вибаченням, не забудь про слово «будь ласка».
- Пам'ятай, що не всяке твоє прохання може бути виконане. Якщо тобі відмовляють, не наполягай, не будь впертим і набридливим.
- Пам'ятай про чарівні слова «будь ласка», «дякую», «прошу», «вибачте», «дозвольте», «смачного», слова вітання і прощання тощо.
 - Не перебивай розмови дорослих. Якщо тобі терміново треба звернутись, то скажи: «Вибачте, будь ласка...» і, дочекавшись дозволу, звернись із проханням.
 - Під час розмови поведься скромно, спокійно, дивись в очі співрозмовникові, не розмахуй руками.
 - Ввічливо розмовляй з усіма рідними, близькими і чужими людьми, зі своїми однолітками.
 - Умій помовчати, коли це необхідно.
 - Не розмовляй голосно там, де дорослі займаються своїми справами, у транспорті, на вулиці.

Як зробити дорогу до дитячого садка веселою і цікавою

Вранці батьки поспішають на роботу, а діти – ні... Як зробити дорогу до дитячого садка веселою і цікавою – і для дітей, і для дорослих?

Навчити дітей запам'ятовувати вірші дуже важливо тому, що поезія сприяє збагаченню духовного світу, розвитку відчуття прекрасного, а сам процес заучування віршів є хорошим методом тренування пам'яті.

Якщо у дитини кепський настрій – розкажіть казку або історію про подорожі гномиків, про те, як зайчик, хом'ячок, лисенятко ходили до школи через небезпечний ліс тощо.

Фантазуйте!

Дитина може продовжити розпочату вами історію. Це не лише розвеселить її, а й допоможе розвитку її уяви й мовлення.

Повторюйте вивчені з дитиною віршики, співайте пісеньки або зіграйте в «Буріме»: нехай малюк скаже два слова, що закінчуються на співзвучний склад, а ви придумайте рядки, в яких ці слова римуються. Потім навпаки – ви загадаєте, а дитина придумає. Наприклад, «бджілка» - «квітка».

«Прилетіла бджілка-а-а. І зраділа квітка-а-а!»

Можна також придумувати разом з дітьми загадки. Наприклад, «Руда, хитра... (не відгадав – продовжуйте далі) живе в лісі, за зайцями ганяється».

І нехай спочатку це буде не дуже образно і складно – зате весело!

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ТА ВПРАВИ

Добери за аналогією

Щоб діти навчилися самостійно будувати словосполучення для складання опису, слід дати їм кілька зразків різних словосполучень (наприклад: спритні ніжки, дзвінкий голосочок, золота шкатулочка, іграшка сестри, рябий фартушок) і запропонувати побудувати аналогічні.

Опиши малюнки

Діти з допомогою дорослого добирають слова-ознаки до зображених на картинках тварин і птахів. Потім порівнюють їх з літературними описами у віршах.

Скажи навпаки

Для активізації в мовленні дитини антонімічних пар, що характеризують дію предмета чи явище, з метою подальшого вживання їх в описових контекстах.

Встав пропущений прийменник

Для закріплення знання прийменників, уміння граматично правильно узгоджувати слова у словосполученнях.

Продовж ланцюжок

Для збагачення описового мовлення дошкільнят синонімами з метою запобігання під час складання описових текстів.

Слова ввічливості

Складемо абетку хороших слів, які починаються на звук [д].

Наприклад: добрий, дружний, довірливий, дитячий тощо.

Складемо абетку хороших слів, які починаються на звук [с].

Наприклад: слухняний, спокійний тощо.

Чим схожі і чим відрізняються предмети

Дорослий називає пари слів. Діти мають відповісти, чим вони схожі і чим відрізняються:

- слива – персик
- апельсин – помідор
- метелик – птах
- кішка – мишка
- стілець – крісло
- автобус – тролейбус

Скороти речення

- Оля читає бабусі цікаву книгу.
- Оля читає бабусі книгу.
- Оля читає бабусі.
- Оля читає.
- Вранці Вова їв рисову кашу.
- Вранці Вова їв кашу.
- Вранці Вова їв.
- Вова їв.

Логічний ланцюжок

- Манну крупу зробили з пшениці, а олію... • Пшениця росте у полі, а яблуня...
- Суниці – ягоди, а опеньки... • Калина – кущ, а верба...

• У саду ростуть фруктові дерева, а в парку... • Айстри ростуть на клумбі, а проліски... • На дубі – жолуді, а на горобині... • Картопля росте в землі, а помідор... • Зима білого кольору, а весна... • Осінь пахне грушами

